

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора економічних наук Тельнової Ганни Володимирівни
на дисертацію Гуржий Тамари Олексіївни**

**на тему: «Удосконалення державної політики щодо фінансів
домогосподарств»,**

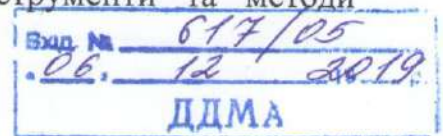
**подану на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит**

Актуальність обраної теми дисертації. Фінанси домогосподарств, будучи складовою фінансової системи країни, беруть активну участь у її функціонуванні. Оптимізація фінансових відносин домогосподарств із секторами національної економіки в кінцевому результаті позитивно впливає на зростання економіки країни.

Залишається гострою задача визначення напрямів регулювання з боку держави процесів формування та використання фінансів домогосподарств. Оскільки, доходи та витрати домогосподарств виступають ключовими елементами їх фінансів, державне регулювання цих показників повинно здійснюватися за напрямами впливу на процеси збільшення доходів від фінансових операцій, регулювання сфери оподаткування, сфери оплати праці та відповідно сфери пенсійного забезпечення і соціальних допомог. Однак, на сьогодні виникає досить багато проблем, пов'язаних з процесом формування та використання фінансів домогосподарств, відсутній єдиний підхід до державної політики щодо фінансів домогосподарств, що актуалізує обраний здобувачем напрям дослідження.

Тема дисертації Гуржий Т.О. є своєчасною, потрібною фінансовій науці, оскільки спрямована на обґрунтування теоретичних положень і науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення державної політики щодо фінансів домогосподарств за умов соціальної, політичної та економічної нестабільності.

Відповідно, робота є науково необхідною за своєю теоретичною і практичною складовими, поглиблює погляди на інструменти та методи

державного регулювання фінансів домогосподарств за умов системної нестабільності.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертація Гуржий Т.О. має зв'язок з науковими програмами, планами, темами: дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Дніпровського державного технічного університету МОН України, зокрема, в рамках теми «Пріоритети оновлення фінансової політики держави» (номер державної реєстрації 0118U006883) автором обґрунтовано підходи до регуляторної політики щодо фінансових ресурсів домогосподарств; в рамках теми «Теоретичні та методологічні засади управління ресурсами домогосподарств» (номер державної реєстрації 0119U000254) автором обґрунтовано підходи до аналізу впливу макроекономічних чинників на обсяг та структуру депозитів вітчизняних домогосподарств.

Про обґрунтованість та достовірність викладених у дисертації наукових положень свідчать широке дослідження здобувачем праць вітчизняних і зарубіжних вчених в галузі фінансів та їх державного регулювання. В основу методологічного апарату дослідження покладено положення теорії фінансів, фінансового посередництва, інституційної інвестології та фінансової і податкової політики, маржиналістської теорії граничної корисності, які дозволили сформуванню підґрунтя концепції державного регулювання щодо фінансів домогосподарств.

Гуржий Т.О. у роботі застосувала методи наукової абстракції, аналізу та синтезу, порівняння, кореляційно-регресійного аналізу, аналізу еластичності, абстрактно-логічний метод, що в сукупності дозволило їй досягти концептуальної єдності дослідження.

Інформаційну базу дисертації становлять наукові роботи вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правові акти України, офіційні дані Державної служби статистики, звіти Національного банку України, звіти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринку фінансових послуг, власні аналітичні розрахунки, ресурси Інтернету.

Таким чином, отримані теоретико-методичні та практичні результати дисертації відповідають об'єктивній необхідності обґрунтування теоретико-методичних і науково-практичних положень щодо удосконалення державної політики щодо фінансів домогосподарств. Висновки, що сформульовані в дисертації, базуються на достовірних наукових та статистичних джерелах. Обсяг викладеного матеріалу є достатнім в обґрунтуванні запропонованих дисертантом висновків і рекомендацій. Крім того, вони апробовані автором на міжнародних науково-практичних конференціях. Положення, висновки і пропозиції повністю науково аргументовані, мають теоретичне і практичне значення та достовірні ознаки новизни.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення дисертації, що визначають її наукову новизну, полягають у наступному:

1. Удосконалено підхід до дослідження фінансів домогосподарств на основі визначення їх відносин із інституційними секторами економіки (с. 25-39). Автором вбачається, що переосмислення цього положення дозволить зрозуміти фінансові протиріччя, що виникають між сферами та ланками фінансової системи та розробляти відповідні напрями їх нівелювання з урахуванням їх економічних інтересів.

2. Розвинуто трактування змісту поняття «фінансові ресурси домогосподарств», під яким запропоновано розуміти кінцевий фінансовий результат відносин домогосподарства з інституційними секторами економіки (с. 40-53). Здобувачем на цій основі пропоновано систематизацію джерел фінансових ресурсів домогосподарств, що уможливило формування предметного поля регуляторної політики держави.

3. Розвинуто систему елементів механізму регуляторної політики держави стосовно фінансів домогосподарств (с. 54-74).

4. Удосконалено методичний підхід до аналізу та оцінки фінансів домогосподарств з позиції відносин з інституційними секторами економіки (с. 107-124). Результати його реалізації дозволили визначити пропозиції щодо удосконалення державної політики стосовно фінансів домогосподарств, які полягли в основу обґрунтування наукових підходів до комплексної політики у

сфері фінансових відносин домогосподарств з інституційними секторами національної економіки.

5. Удосконалено науковий підхід до політики у сфері фінансових відносин домогосподарств із фінансовими корпораціями, який включає напрями врегулювання умов кредитування та стимулювання домогосподарств до розширення джерел формування пасивних доходів (с. 151-169).

6. Удосконалено науковий підхід до комплексної політики у сфері фінансових відносин домогосподарств з нефінансовими корпораціями та державним сектором, підґрунтям якого визначено подолання бідності та зростання податкових надходжень бюджету (с. 170-196).

7. Розвинуто концептуальні положення державної політики щодо фінансів домогосподарств в Україні, в основу яких покладено інституціональний погляд на фінансові ресурси домогосподарств (с. 197-212).

Отримані автором результати та надані пропозиції дозволять систематизувати, розвинути та удосконалити теоретичні і методичні засади державної політики щодо фінансів домогосподарств через призму відносин останніх із інституційними секторами економіки.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Зміст автореферату відповідає основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертації. Новизна, яка відображена у дисертації, повністю відповідає роботі.

Оцінка публікацій. Результати дослідження опубліковано у 10 наукових працях, з яких: п'ять – статті у наукових фахових виданнях обсягом 2,4 ум.-друк. арк., в т.ч. дві – у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз; чотири – публікації апробаційного характеру обсягом 0,56 ум.-друк. арк.; одна стаття – у зарубіжних наукових виданнях, обсягом 0,73 ум.-друк. арк. Загальний обсяг публікацій становить 3,69 ум.-друк. арк.; особисто автору належать 2,74 ум.-друк. арк. У роботах, опублікованих у співавторстві,

особистий внесок Гуржий Т.О. стосується безпосередньо теми дисертації і має елементи наукової новизни.

Дискусійні положення та недоліки. Відзначаючи в цілому достатній рівень наукових здобутків дисертанта, обґрунтованість переважної більшості результатів дослідження, існують певні дискусійні моменти.

1. Цілком погоджуючись із запропонованим підходом до дослідження фінансів домогосподарств на основі визначення їх відносин із інституційними секторами економіки (с. 25-39), відзначимо, що наведене на с. 30 визначення фінансів домогосподарств, «як системи економічних відносин, що опосередковують формування, використання, розподіл та перерозподіл майна або (і) доходів індивідуумів з метою відтворення їх життєдіяльності та зростання добробуту» не віддзеркалює зв'язку із інституційними секторами. На наш погляд, розвиток категорії фінансів домогосподарств з цієї позиції надав би окремої новизни дослідженню.

2. Розглядаючи теоретичні основи фінансів домогосподарств на основі їх взаємодії із секторами економіки, доцільно було б конкретизувати економічні інтереси кожного сектору, виникаючи звідси протиріччя.

3. На рис. 1.5 роботи (с. 66) об'єктом державної політики щодо фінансів домогосподарств визначено «стан та умови соціально-економічного життя членів домогосподарств». Потребує пояснення – чому обрано саме такий об'єкт, а не безпосередньо фінанси, як економічні відносини домогосподарств із інституційними секторами економіки?

4. Відзначаючи ґрунтовний аналіз податкового навантаження на домогосподарства в Україні, проведений у пп. 2.4, на наш погляд, робота набула б більшої значущості у разі, якщо б автор визначив його вплив на формування фінансів домогосподарств. До речі, це могло би слугувати аналітичним забезпеченням подальших пропозицій щодо введення прогресивного оподаткування та його результативності.

5. Абсолютно погоджуючись із логікою наукового підходу до комплексної політики у сфері фінансових відносин домогосподарств з

нефінансовими корпораціями та державним сектором, наведеною на рис. 3.4 роботи, та циклом оптимізації податкових надходжень від зростання доходів домогосподарств (рис. 3.6), залишилося незрозумілим – як саме, з яких джерел та в яких обсягах/пропорціях має відбутися таке зростання доходів домогосподарств та на скільки прогнозується в цьому випадку збільшення податкових надходжень.

6. Автором безсумнівно досягнуто певних теоретичних та методичних результатів, які складають наукову новизну, проте практична результативність/ефективність пропонованих положень визначена у роботі абстрактно, не доведена конкретними показниками.

Проте, наведені зауваження не знижують наукової значущості дослідження.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження. Дисертація Гуржій Тамари Олексіївни на тему «Удосконалення державної політики щодо фінансів домогосподарств» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке має теоретичне і практичне значення та характеризується науковою новизною. Результати дисертації розв'язують наукове завдання щодо розробки та обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій з метою підвищення результативності державної політики щодо фінансів домогосподарств в Україні.

Дисертація Гуржій Т.О. за змістом та якістю теоретичних та науково-методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, поставлену мету досягнуто, завдання виконано. Тематика дисертації відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Таким чином, дисертаційна робота на тему «Удосконалення державної політики щодо фінансів домогосподарств» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке має теоретичне і практичне значення, характеризується елементами наукової новизни і відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями згідно з Постановою № 656 від 19 серпня 2015 р.), що висуваються до кандидатської дисертації, а її автор – Гуржий Тамара Олексіївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту
Донбаської державної машинобудівної
академії (м. Краматорськ)

Г.В. Тельнова

Підпис Тельнової Г.В. засвідчую

Проректор з наукової роботи,
управління розвитком і міжнародних зв'язків
д-р хім. наук, професор

М.А. Турчанін